
Myntfotens återställande

Author(s): David Davidson

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 23, häft 4/5 (1921), pp. 119-124

Published by: Wiley on behalf of The Scandinavian Journal of Economics

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3472378>

Accessed: 26-06-2016 20:24 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://about.jstor.org/terms>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

The Scandinavian Journal of Economics, Wiley are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*

Myntfotens återställande.

Av David Davidson.

Vid världskrigets utbrott hade världens myntfotsförhållanden ernått en enhetlighet som aldrig förr förefunnits. De flesta länder hade effektiv guldmyntfot, d. v. s. i dessa länder kunde guld fritt och obehindrat förvandlas till penningar och penningar lika fritt och obehindrat förvandlas till guld efter på förhand fastställda fixa normer. Av de länder, som icke hade denna myntfot, tillämpade åtskilliga en sådan penningpolitik, att deras penningars värde stod i ett fixt värdeförhållande till penningarna i guldmyntfotsländer. Denna sistnämnda »myntfot», gold-exchange-standard kallad (en benämning som, i brist på lämplig svensk term, i det följande användes), förekom i skilda former, i det att till det yttre den förutvarande myntfoten kvarstod: ett silvermyntsland hade fortfarande silvermynt såsom huvudmynt i sin rörelse, ett pappersmyntfotsland oinlösligt pappersmynt. Men myntfoten, normen för penningens värde, var i själva verket ändrad.

I sin fullt rena typ karakteriseras gold-exchange-standard av följande egenskaper. Guldet spelar ej någon direkt roll för landets penningväsen: guldmynt finnas icke; guld kan ej direkt förvandlas till landets pengar, och landets pengar kunna ej heller direkt förvandlas till guld. Det fixa förhållandet till ett guldmyntfotslands pengar åstadkommes och upprätthålles därigenom, att landets centralbank enligt åtagen förpliktelse säljer och köper avistafordringar på guldmyntfotslandet till ständigt samma pris. För att kunna göra detta samt hos allmänheten vidmakthålla uppfattningen att centralbanken allt framgent kan göra detta, måste centralbanken hålla ett erforderligt avistatillgodohavande i guldmyntfotslandet och inrätta sin utlånings- och låneräntepolitik på sådant sätt, att berörda tillgodohavandes storlek blir av vederbörlig stabilitet, trots det att avistafordringar på guldmyntfotslandet säljas och köpas till fixt pris. Medlet för att upprätthålla berörda avistatillgodohavande vid erforderlig stabilitet får endast vara ändringar av lånepolitiken, men icke ett varierande av priset på avistafordringar på guldmyntfotslandet; det är ju detta systems egentliga uppgift och raison d'être att hålla detta pris oförändrat. Den erforderliga fonden av avistatillgodohavanden på guldmyntfotslandet

kan anskaffas utan att inverka på realkapitalfördelningen mellan landet ifråga och utlandet, nämligen genom upptagande i guldmyntfotslandet av ett lån på lång tid; då de genom detta lån erhållna medlen ej skola dragas ur långivarlandet, utan hållas i formen av avistafordringar på detta land, blir tydligen realkapitalets fördelning mellan de två länderna oberörd av denna transaktion.

Införandet av detta myntfotssystems rena typ i ett land med silvermynt eller oinlösligt pappersmynt behöver sålunda icke alls utöva någon inverkan på guldets värde. Landets penningväsen tar ej något guld i anspråk, och detsamma har ej något guld, som kan inströmma i andra länders penningväsen. Och icke heller föranleder detta system, att det guldmyntfotsland, vars penningar valts såsom norm, i följd därav skulle behöva öka sina anspråk på världens monetära guldörråd. I sin rena gestalt han därför detta system karakteriseras såsom »guldmyntfot utan guld».

Emellertid uppträder detta system vanligen ej i denna rena typ, utan med inblandning av moment, som äro tagna från den effektiva guldmyntfoten. Hittills ha dess blandtyper uppstått på det sätt, att fonden av avistatillgodohavande på guldmyntfotslandet till större eller mindre del ersatts med guld såsom varande det lämpligare medlet att hos allmänheten skapa den nödiga tilltron till det nya systemet. Men dessa blandtyper kunna även tänkas uppstå på det sätt, att länder med effektiv guldmyntfot övergå till gold-exchange-standard utan att avskaffa alla de för guldmyntfoten karakteristiska momenten.

I min uppsats »Guldfrågan» (denna årgång sid. 38—47) erinrades om den verkliga beskaffenheten av sambandet mellan guldets och penningens värde, och att detta samband är olika allt efter som det är fråga om penningvärdet i alla guldmyntfotsländer, såsom ett helt betraktade, eller om penningvärdet i ett enda, ekonomiskt taget relativt litet land. Beträffande det förra sambandet gäller, att penningens värde är i väsentlig grad normerande för guldets värde, på grund därav att den mängd guld, som vid given genomsnittlig varuprisnivå erfordras för en varuomsättning av viss storlek, varierar inom vida gränser och att penningväsendet kan tänkas organiserat på sådant sätt, att dessa gränser bliva mycket vida. Beträffande åter ett litet land, ensamt för sig betraktat, gäller däremot att guldets värde väsentligen normerar dess penningvärde. Men då guldets värde i sin tur normeras av penningvärdet i guldmyntfotsländerna såsom ett helt betraktade, är det alltså sistnämnda penningvärde som utan vidare blir den väsentliga normen för penningvärdet i ett litet guldmyntfotsland, särskilt för sig betraktat. Varje försök från ett sådant lands sida att driva en självständig penningpolitik är dömt att misslyckas, enär nyss angivna samband mellan de olika ländernas penningvärden är en

oundviklig följd av själva guldmyntfotssystemet, som ej kan hävas annat än i den mån detta system självt häves, såsom t. ex. skedde 1916 i Sverige. Vid sådant förhållande vore det ju lätt förklarligt, om de små guldmyntfotsländernas centralbanker skulle förlora intresset för icke blott en självständig penningpolitik utan för all annan penningpolitik än den rent passiva att låta landets penningvärde bestämmas av penningvärdet i de stora guldmyntfotsländerna. Vissa tendenser till en dylik utveckling funnos före världskriget,^{*} men de höllos dock till en viss grad tillbaka av intresset för det egna penningväsendets oberoende, som krävde att landet skulle vara väsentligen rustat för att, om så behövdes, övergå till en självständig penningpolitik

Om dessa ansatser fullföljdes och världens penningväsen alltså skulle gestalta sig så, att endast en del större länder hade effektiv guldmyntfot, medan de övriga tillämpade en till nämnda länder ansluten gold-exchange-standard, skulle världen ha ett penningssystem, som vore särdeles väl lämpat för att, trots guldmyntfoten, penningens värde skulle kunna göras icke blott oberoende av guldets utan ock behärskande guldets värde, i det att detta system erbjuder effektiva utvägar för att eliminera de med guldproduktionens förändringar förenade monetära verkningarna.

Detta gäller i synnerhet, när guldproduktionen börjar avtaga. Denna förändrings inverkan på penningvärdet elimineras då genom att, i samma mån knappheten på guld hotar tilltaga, dels den effektiva guldmyntfoten begränsas till ett allt färre antal länder, dels det monetära guldets i länderna med gold-exchange-standard successivt överföres till länderna med effektiv guldmyntfot, så att på detta sätt guldets knapphet i de länder som fortfarande ha effektiv guldmyntfot kan hållas oförändrad. Utföres detta på ett fullt rationellt sätt, kan man helt och hållet eliminera guldproduktionsminskningens inverkan på guldets värde utan att sådana medel som beskattning av guldkonsumtionen eller premiering av guldproduktionen behöva tillgripas.

Vid en inträdande betydande ökning av guldproduktionen skulle åtgärder i motsatt riktning tillgripas i mån av behov: dels utvidgande av kretsen av länder med effektiv guldmyntfot, dels ökning av monetära guldförrådet i länderna med gold-exchange-standard. I detta fall är ju anordningen förenad med ökade kostnader, i det en större del av ländernas tillgångar måste nedläggas i guld. Här vore därför kanske erforderligt och lämpligt att komplettera dessa åtgärder med en viss begränsning av guldproduktionen (t. ex. i form av en skatt på denna).

Tydligt är att en dylik organisation av världens penningväsen, även om den strängt begränsas till det område som det är absolut nödvändigt

^{*} Se ang. Sverige min uppsats »Riksbanken och bankteorien» i denna tidskrifts första årgång (1899), sid. 417—25.

att indraga under organisationen, ej kan åstadkommas och upprätthållas på frivillighetens väg. Visserligen innefattar systemet ej upprättande af något internationellt mynt, utan i varje land skulle blott landets eget mynt ha gångbarhet och laglig betalningskraft. Men myntfoten och dess gestaltning i de olika länderna skulle vara en gemensam angelägenhet, som måste mer eller mindre tvångsvis regleras och i samband härmed står fördelningen af kostnaderna för penningväsendet på de olika intresserade länderna: systemets kärna, länderna eller landet med effektiv guldmyntfot, förorsakas ju betydliga kostnader, som komma alla länder i systemet till godo. Och om detta penningssystem en gång skulle upplösas, måste ju en fördelning af det monetära guldets på alla länderna ske och alltså de allmänna principerna för denna fördelning vara på förhand fastställda.

Det är mycket svårt att i korthet ge en riktig karakteristik af de penningssystem som nu gälla i de olika länderna, enär de alla befinna sig på ett övergångsstadium utan att det i allmänhet kan förutses hurudant slutstadiet skall bliva.

Såsom ett helt betraktade förete emellertid de olika ländernas penningväsen viss likhet med det nyss skildrade systemet, men också väsentliga olikheter.

Verklign effektiv guldmyntfot finnes, så vitt jag har mig bekant, blott i ett land, Förenta Staterna. Övriga länder, som före kriget hade effektiv guldmyntfot, ha nu oinlösligt pappersmynt, men äro fortfarande i besittning av betydliga monetära guldförråd, som för en del äro större, för en del mindre än före kriget. Dessa guldförråd få emellertid i allmänhet ej fritt exporteras. I några länder kan guld ej fritt förvandlas till landets mynt.

Några av dessa länder kunna sägas faktiskt ha ett slags gold-exchange-standard, nämligen på så sätt, att deras penningpolitik synes tendera till upprätthållande av ett tämligen fixt värdeförhållande till dollarn.

I världens penningväsen kan man sålunda särskilja följande tre beståndsdelar;

- 1) en kärna med effektiv guldmyntfot. (Förenta Staterna).
- 2) en del länder, som ha ett slags gold-exchange-standard i anslutning till dollarn (direkt eller indirekt).
- 3) övriga länder, som ha oinlösligt pappersmynt, men vilkas penningväsens natur i övrigt är obestämbart f. n.

De två första beståndsdelarna bilda sålunda tillsammans ett helt som företer viss likhet med det här ovan skildrade penningssystemet, i det

att upprätthållandet av penningens värde vilar på landet med effektiv guldmyntfot. Men det är den olikheten, att denna uppgift uteslutande är lagd på sistnämnda land, vilket sålunda härvid ej kan med säkerhet påräkna någon positiv medverkan från andra länder, ja icke ens är tryggad mot att dessa andra länder driva en penningpolitik, som kan försvåra för detsamma att fylla berörda uppgift.

Nu är det tydligt, att Förenta Staterna, om det skall fasthålla vid sin nuvarande guldmyntfot, ej kan upprätthålla sitt penningvärde. Det måste ju då årligen mottaga och till dollars förvandla enligt nuvarande utmyntningsgrund hela världens årsguldproduktion och kanske ännu mer. I *Economist* för 7 maj uppges, att Förenta Staterna under de 9 månaderna 1 juli 1920—31 mars 1921 emottagit ett guldimportöverskott av c:a 350 milj. dollar, vilket motsvarar hela 1920 års guldproduktion.¹ Federal-reservbankernas sammanlagda guldkassa uppgick 10 maj 1920 till 1939 milj. doll. och 13 maj 1921 till 2,363 milj. doll., vilket betyder en ökning av 424 milj. doll. eller över 20% på ett år.

Det är alltså stor fara för att, om intet åtgöres, världen går emot en ny inflationsperiod av liknande karaktär, ehuru ej alls så stark, som den som ägde rum i början av kriget. Denna inflation skulle visserligen så småningom försvagas genom dess inverkan på guldproduktionen i minskande riktning och på guldkonsumtionen i ökande riktning. Men dessa botemedel för stunden äro i sig skadliga, om man räknar med längre tidrymder, i det att den höjning av penningvärdet, som kommer att inträda då de övriga länderna återgå till effektiv guldmyntfot, blir så mycket skarpare och skadligare. Vad som bör eftersträvas är att redan nu få ett stabilt penningvärde, som i framtiden endast mycket långsamt kan komma att ändras. Men för detta måls vinnande är det en nödvändig förutsättning, att alla de länder, som det kunna, redan nu förena sig om återställande av guldmyntfoten på en så bred territoriell basis och med sådana anordningar i övrigt att vidare inflation kan förhindras.

De i vårt land på detta område bestämmande ha tydligen ej något sinne för detta. Så länge guldets värde ej är stabiliserat, vilja de hålla sig alldeles passiva. Men de förbise, att även passivitet är av inflytande på guldets värde. Måhända skulle de t. o. m. gärna se, att det bleve en liten ny inflation, beträffande vilken de kunde fritaga sig från ansvar.

¹ I ett brev från New York, infört i *Frankfurter Zeitung* för den 25 maj (Abendblatt), anges importöverskottet av guld för tiden 1 jan.—20 april 1921 ha varit 245 milj. doll. (import 249 milj., export 4 milj.). Av importen kommo från:

Frankrike	84	milj. doll.	Kina	11	milj. doll.
England	63	»	Brit. Indien	9	»
Kanada	21	»	Holland	8	»
Sverige	21	»	16 andra länder	29	»

De borde dock även räkna med den möjligheten, att Förenta staterna genom guldspärning eller på annat sätt gör sitt penningvärde alldeles oberoende av guldets värde. Därigenom skulle guldets värde i ännu betydligt högre grad bli växlande och därigenom skulle den tidpunkt, då guldmyntfoten kunde bli återställd, skjutas fram betydligt i tiden. I vilken riktning den svenska penningens värde under en så lång övergångstid skulle utveckla sig är omöjligt att förutse, men sannolikast är, att det skulle komma att betydligt försämrast.

